

ಮೈಸೂರು ಆಸ್ಥಾನ ವಿದ್ವಾನ್ ಬಿ. ದೇವೇಂದ್ರಪ್ಪ ಅವರ ಜಲತರಂಗ ವಾದನ

ಆದ್ಯತೆ ಕೊಡುತ್ತಿದ್ದರು' ಎಂದು ದಸರಾ ಸಂಗೀತದ ಬಗ್ಗೆ ಮತ್ತಷ್ಟು ವಿವರ ನೀಡುತ್ತಾರೆ. ಬಾಲಕೃಷ್ಣ. 'ಅದು 1932ನೇ ಇಸವಿ. ದಸರಾ ಮಹೋತ್ಸವದ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿ ಕೃಷ್ಣರಾಜೇಂದ್ರ ಒಡೆಯರ್ ಅವರ ಖಾಸಗಿ ದರ್ಬಾರ್‌ನಲ್ಲಿ ವೀಣೆ ಕಛೇರಿಯಲ್ಲಿ ರಂಗನಾಯಕಿ, ಪಾರ್ಥಸಾರಥಿ ಹಾಗೂ ವಿಜಯಮ್ಮ ಅವರು ವೀಣೆ ನುಡಿಸಿದ್ದು ಮಹಾರಾಜರಿಗೆ ಬಹಳ ಹಿಡಿಸಿ, ಮೂವರಿಗೂ ಬೆಳ್ಳಿತಟ್ಟಿಯಲ್ಲಿ ಐವತ್ತು ರೂಪಾಯಿಗಳ ಸಂಭಾವನೆ ನೀಡಿದ್ದರು. ಅದಾಗಿ ದೊರೆಸ್ವಾಮಿ ಅಯ್ಯಂಗಾರ್ ಅವರ ಕಛೇರಿ. ವೀಣೆ ನುಡಿಸಿದ್ದನ್ನು ಆಲಿಸಿದ ಒಡೆಯರ್, ಇವರ ಸಂಭಾವನೆಯನ್ನು ನೀಡಿದ್ದಲ್ಲದೆ ತಿಂಗಳಿಗೆ ಐವತ್ತು ರೂಪಾಯಿ ನೀಡುತ್ತಿದ್ದ ಸಂಬಳವನ್ನು 100 ರೂಪಾಯಿಗೆ ಏರಿಸಿದ್ದರು. ದಸರಾ ಸಂಗೀತೋತ್ಸವಗಳಲ್ಲಿ ದೊರೆಸ್ವಾಮಿ ಅಯ್ಯಂಗಾರ್ ಅವರು ರಾಗ ಜಂಜೂಟಿ, ಕಮಾಚ್ ಹಾಗೂ ಕಾಫಿ ರಾಗಗಳನ್ನು ಹೆಚ್ಚಾಗಿ ನುಡಿಸುತ್ತಿದ್ದರು. ಮಹಾರಾಜರು ಈ ರಾಗಗಳ ಬಗ್ಗೆಯೂ ವಿಶೇಷ ಒಲವು ಇಟ್ಟು ಸಂತೋಷದಿಂದ ತಲೆದೂಗುತ್ತಿದ್ದರು. ದಸರಾ ಸಂಗೀತೋತ್ಸವವೆಂದರೆ ಸಂಗೀತಗಾರರಿಗೆಲ್ಲ ವಿಶೇಷ ಹಬ್ಬ, ಈ ಪರಂಪರೆ ಮುಂದುವರಿದುಕೊಂಡು ಬಂದರೂ ಈಗ ಸಂಗೀತದಲ್ಲಿಯೂ ಅಗಾಧವಾದ ಬದಲಾವಣೆಯಾಗಿದೆ' ಎಂಬುದು ದಸರಾ ಸಂಗೀತದ ಕುರಿತು ಅವರ ವಿಶ್ಲೇಷಣೆ.

ಆಸ್ಥಾನ ವಿದ್ವಾನ್ ಎಂಬ ಪುಳಕ

'ರಾಜ ಮಹಾರಾಜರ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಮೈಸೂರು ದಸರಾ ಸಂಗೀತೋತ್ಸವವನ್ನು ನೆನಪಿಸಿಕೊಳ್ಳುವುದು ಎಂದಿಗೂ ಮನಸ್ಸಿಗೆ ನೀಡುವ ಪುಳಕ. ನನ್ನ ಮುತ್ತಾತ ಚಿಂತಲಪಲ್ಲಿ ವೆಂಕಟರಾಯರು ಮೈಸೂರು ಆಸ್ಥಾನ ವಿದ್ವಾಂಸರಾಗಿದ್ದವರು. ಅಲ್ಲಿಂದ ತಾತ, ತಂದೆ ಎಲ್ಲರೂ ಮೈಸೂರು ಸಂಗೀತ ಪರಂಪರೆಯನ್ನೇ ಬದುಕಿನ ಉಸಿರಾಗಿಸಿಕೊಂಡವರಾಗಿದ್ದವರು. ಮೈಸೂರು ಸದಾಶಿವರಾಯರು ಸಂಗೀತದಲ್ಲಿ ದೊಡ್ಡ ವಿದ್ವಾಂಸರು. ಅವರ ನೇರ ಶಿಷ್ಯರು ನನ್ನ ಮುತ್ತಾತ. ಆ ಪರಂಪರೆಯೇ ನಮ್ಮ ಮನೆತನಕ್ಕೂ ಬಂದಿದೆ. ಅವರು ಮೈಸೂರಿನಲ್ಲಿ ರಾಮೋತ್ಸವ

ಏರ್ಪಡಿಸಿ ಸಂಗೀತ ಕಛೇರಿ ನಡೆಸುತ್ತಿದ್ದರು. ವೀಣೆ ಪದ್ಮನಾಭನ್, ಲಾಲ್ಪಡಿ ರಾಮಯ್ಯರ್, ಆನಂದರಾವ್ ಸುರುಪುರ ಎಲ್ಲರೂ ಸಂಗೀತ ಕಛೇರಿಯಲ್ಲಿ ಭಾಗವಹಿಸುತ್ತಿದ್ದರು. ನಮ್ಮ ಮುತ್ತಾತ ದಸರಾ ಸಂಗೀತೋತ್ಸವದಲ್ಲಿ ಮುಂಚೂಣಿ ಗಾಯಕರೇ ಆಗಿದ್ದವರು' ಎನ್ನುತ್ತಾರೆ ತಲೆತಲೆಮಾರುಗಳಿಂದಲೂ ಮೈಸೂರು ಸಂಗೀತ ಪರಂಪರೆಯನ್ನು ಮುನ್ನಡೆಸುತ್ತಿರುವ ಹೆಸರಾಂತ ಗಾಯಕ ವಿದ್ವಾನ್ ಚಿಂತಲಪಲ್ಲಿ ನಾಗೇಂದ್ರ ಶಾಸ್ತ್ರಿ ಅವರು.

'ಅದು ಹತ್ತೊಂಬತ್ತನೇ ಶತಮಾನದ ಆದಿಭಾಗ. ಮಹಾರಾಜ ಚಾಮರಾಜ ಒಡೆಯರ್ ಸಂಗೀತಕ್ಕೆ ಹೆಚ್ಚಿನ ಮಹತ್ವ ನೀಡುತ್ತಿದ್ದರು. ಅದಾಗಿ ನಾಲ್ವಡಿ ಕೃಷ್ಣರಾಜ ಒಡೆಯರ್ ಅವರ ಕಾಲ. ದಸರಾ ಉತ್ತಮ ಹೆಚ್ಚಿನ ಕಳೆಗಟ್ಟುತ್ತಿದ್ದುದೇ ಈ ಕಾಲದಲ್ಲಿ. ಸ್ವತಃ ಪಿಯಾನೊ, ನಾದಸ್ವರ, ಮೃದಂಗ ವಾದಕರಾಗಿದ್ದ ಒಡೆಯರ್, ಸಂಗೀತ ವಿದ್ವಾಂಸರನ್ನು ಅರಮನೆಯಲ್ಲಿ ಪೋಷಿಸುತ್ತಿದ್ದರು. ಹೊರನಾಡಿನ ಕಲಾವಿದರನ್ನೂ ಕರೆಸುವ ಪರಂಪರೆಯನ್ನೂ ಬೆಳೆಸಿದ್ದು ಇವರೇ' ಎಂದು ಹೇಳುತ್ತಾರೆ ನಾಗೇಂದ್ರ ಶಾಸ್ತ್ರಿ ಅವರು.

'ದಸರಾ ಸಂಗೀತೋತ್ಸವಗಳಲ್ಲಿ ರಾಜರ 'ಖಾಸಾ ದಿವಾನ ಖಾನ್' ಯಲ್ಲಿ ಸಂಗೀತ ಕಛೇರಿ ಏರ್ಪಡಿಸಿ ಅರಮನೆಯ ನಾಲ್ಕು ಕಡೆಗಳಲ್ಲಿ ಧ್ವನಿವರ್ಧಕ ಇರಿಸಿ ಎಲ್ಲರೂ ಸಂಗೀತ ಆಸ್ವಾದಿಸುವ ಹಾಗೆ ಮಾಡುತ್ತಿದ್ದರು. ಅವರ ಸಂಗೀತ ಶಿಷ್ಟ ಅನುಕರಣೆಯೇ. ವಿದ್ವಾಂಸರನ್ನು ಕರೆಸಿ ಕಛೇರಿ ಏರ್ಪಡಿಸುವ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿ ಸಂಘಟಕರು 'ಹೋಶಿಯಾರ್' ಎಂದು ಕೂಗುತ್ತಾರೆ. ಆಗ ಮಹಾರಾಜರು ಬಂದು ಅವರ ಆಸನದಲ್ಲಿ ಕೂರುತ್ತಾರೆ. ಸಂಗೀತ ಕಛೇರಿ ಆರಂಭವಾಗಿ ಹದಿನೈದು ನಿಮಿಷ ಆಲಿಸುತ್ತಿದ್ದರು. ಅವರಿಗೆ ಇಷ್ಟ ಆದರೆ ಇಡೀ ಕಛೇರಿ ಕೇಳುತ್ತಿದ್ದರು. ಇಷ್ಟ ಆಗಿಲ್ಲ ಎಂದಾದರೆ 'ಪರಾಕ್' ಎಂದು ಹೇಳಿ ಅಲ್ಲಿಂದ ಎದ್ದು ಹೋಗುತ್ತಿದ್ದರು. ಮಹಾರಾಜರು ಕಾಲು ಗಂಟೆಗೂ ಹೆಚ್ಚು ಹೊತ್ತು ಕುಳಿತು ಆಲಿಸಿದರೆಂದರೆ ಆ ವಿದ್ವಾಂಸನಿಗೆ 'ಆಸ್ಥಾನ ವಿದ್ವಾನ್' ಬಿರುದು ಗೌರವವೆಂದು ಸಂಗೀತವಲಯ ಭಾವಿಸಿತ್ತು. ಅದು

1930ರಲ್ಲಿ ನಡೆದ ಘಟನೆ. ನನ್ನ ತಾತ ಚಿಂತಲಪಲ್ಲಿ ರಾಮಚಂದ್ರರಾಯರು ತಮ್ಮ ಹದಿನಾಲ್ಕನೇ ವಯಸ್ಸಿನಲ್ಲಿ ಹಾಡಿ ಗ್ರಾಮಾಫೋನ್ ರೆಕಾರ್ಡ್ ಮಾಡಿ ಬಿಡುಗಡೆ ಮಾಡಿದ್ದರು. ಚೌಡಯ್ಯನವರ ಪಿಟೀಲು, ಪಾಲ್ವಾಟ್ ಮಣಿ ಅಯ್ಯರ್ ಅವರ ಮೃದಂಗ ಹಾಗೂ ವಿಲ್ವಾದ್ರಿ ಅವರ ಘಟಂ. ಈ ರೆಕಾರ್ಡ್ ಬಹಳ ಖ್ಯಾತಿ ಗಳಿಸಿತ್ತು. ಇದನ್ನು ಮಹಾರಾಜರೂ ಕೇಳಿ ಮೆಚ್ಚುಗೆ ವ್ಯಕ್ತಪಡಿಸಿದ್ದರು. ಅದೇ ಸಮಯದಲ್ಲಿ ತಮಿಳುನಾಡಿನಲ್ಲಿ ಮದುವೆ ಸಮಾರಂಭವೊಂದಿತ್ತು. ಅಲ್ಲಿ ಚಿಂತಲಪಲ್ಲಿ ರಾಮಚಂದ್ರರಾಯರು ರಾಗ 'ಕಲ್ಯಾಣಿ'ಯನ್ನು ಹಾಡಿದ್ದರು. ಈ ಸಂಗೀತದ ವಿಮರ್ಶೆ ಪ್ರಸಿದ್ಧ ಆಂಗ್ಲ ದೈನಿಕವೊಂದರಲ್ಲಿ ಪ್ರಕಟವಾಗಿತ್ತು. ಇದನ್ನು ಓದಿದ ಮಹಾರಾಜರು, ವಾಗ್ಗೇಯಕಾರರಾದ ಮುತ್ತಯ್ಯ ಭಾಗವತರ ಬಳಿ, 'ಈ ಕಲಾವಿದರನ್ನು ದಸರಾ ಕಛೇರಿಗೆ ಕರೆಸಬೇಕು' ಎಂದು ಹೇಳಿದ್ದಲ್ಲದೆ ರಾಜರ ಖಾಸಾ ದಿವಾನ್ ಖಾನ್‌ನಲ್ಲಿ ಕಛೇರಿಯನ್ನೂ ಏರ್ಪಡಿಸಿದ್ದರು. ಒಂದೂಕಾಲು ಗಂಟೆ ಸುಶ್ರಾವ್ಯ ಗಾಯನ ಆಲಿಸಿದ ಮಹಾರಾಜರು, ಈ ವಿದ್ವಾಂಸರನ್ನು 'ಆಸ್ಥಾನ ವಿದ್ವಾನ್' ಎಂದು ಅಲ್ಲಿಯೇ ಘೋಷಣೆ ಮಾಡಿದ್ದರು. ಇದು ಕಲಾವಿದರಿಗೆ ಸ್ಥಿರ ನಿಜವಾದ ಮನ್ನಣೆ. ಜೊತೆಗೆ 'ಸಂಗೀತ ರತ್ನಂ' ಬಿರುದು ನೀಡಿ ಗಂಡಭೇರುಂಡವಿರುವ ಬಂಗಾರದ ತೋಡ, ಪದಕ, ಜೋಡಿಶಾಲು ನೀಡಿ ಸನ್ಮಾನವನ್ನೂ ಮಹಾರಾಜರು ಮಾಡಿದ್ದರು' ಎಂದು ದಸರಾ ಸಂಗೀತ ಪರಂಪರೆಯೊಂದಿಗೆ ತಮ್ಮ ಕುಟುಂಬದ ನಂಟನ್ನು ವಿವರಿಸುತ್ತಾರೆ ನಾಗೇಂದ್ರ ಶಾಸ್ತ್ರಿ.

ದಸರೆಯ ಸಂಭ್ರಮದ ಭಾಗವಾಗಿ ಗುರ್ತಿಸಬಹುದಾದ ಸಂಗೀತ ಪರಂಪರೆ ಮೈಸೂರಿನ ಹಿರಿಮೆಗಳಲ್ಲೊಂದಾಗಿದೆ. ಈಗಲೂ ಈ ಪರಂಪರೆ ಅವಿಚ್ಛಿನ್ನವಾಗಿ ಮುಂದುವರಿದಿದೆ. ಆಧುನಿಕ ಸಂಗೀತದ ಭರಾಟೆಯ ನಡುವೆಯೂ ಶಾಸ್ತ್ರೀಯ ಸಂಗೀತಕ್ಕೆ ಮೈಸೂರು ದಸರೆ ಆಸರೆಯಾಗಿ ಒದಗಿಬರುತ್ತಿದೆ.

ಮತ್ತೆ ಬಂದಿದೆ ದಸರೆ...
ಮತ್ತೆ ಅನುರಣನೆಗೊಳ್ಳುತ್ತಿದೆ ಸ್ವರಸಂಚಾರ.
ಪ್ರತಿಕ್ರಿಯಿಸಿ: feedback@sudha.co.in